

*Här har vi ställt upp
en gatubild från Köpenhamn. Bakgrunden och dekoren
är från 1884.*

EN DRAMATISK SAMLING

Från Maria till Harald Gripe är vägen inte lång. Medan Maria har arbetsrum i deras gemensamma hem har Harald ateljé på lagom promenadavstånd hemifrån. Där håller han just nu på med ett porträtt av Maria, beställt till Bonniers porträttsamling på Manilla. Det får jag inte se när jag hälsar på. Däremot visar Harald med förtjusning sin

stora samling modellteatrar från tidigt 1800-tal och framåt. En guldgruva för leklystna, för konstintresserade, för teaterapor, för alla som gillar att klippa och klistra . . .

Vilket museum blir först med att göra en utställning av Haralds modellteatrar?

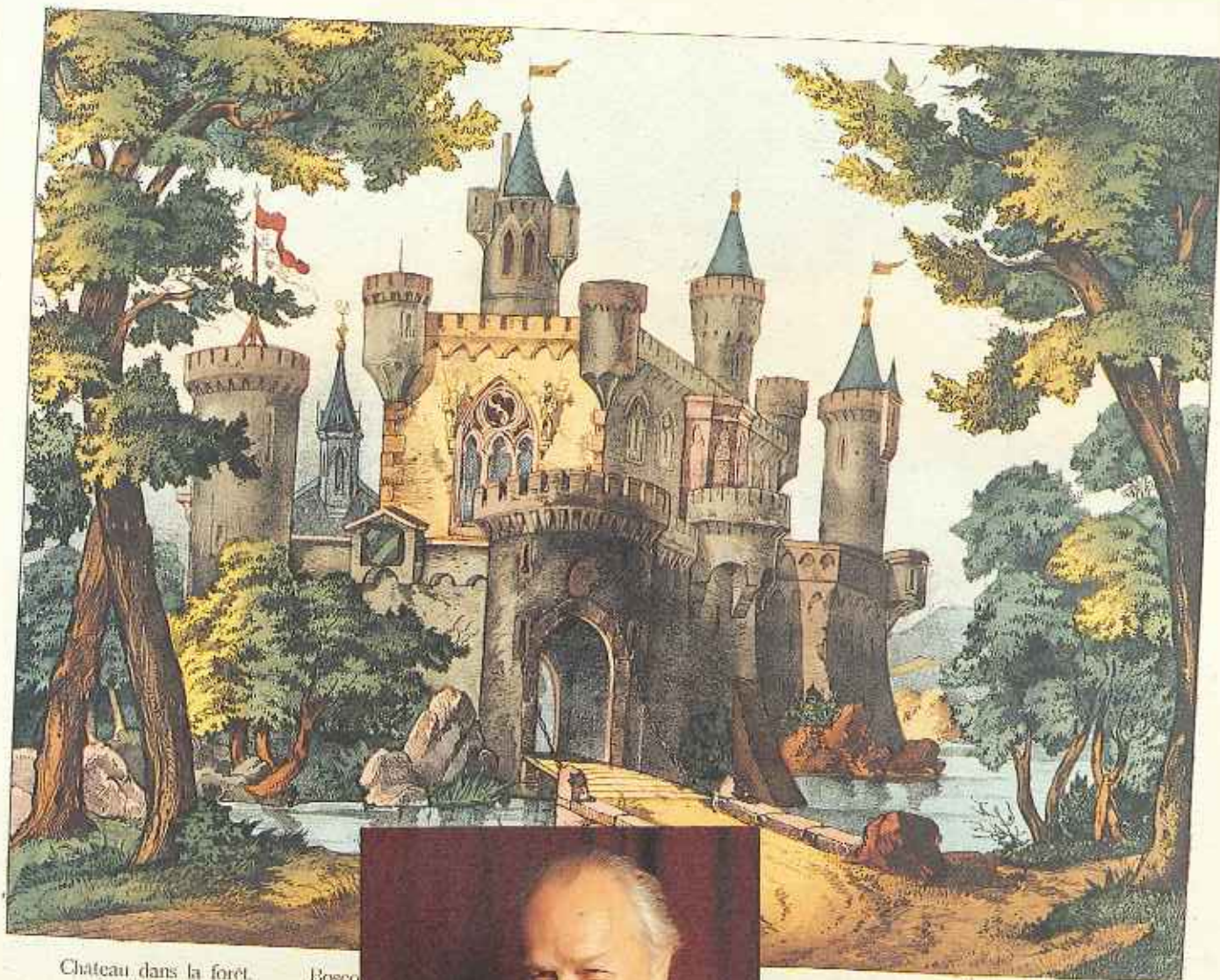
*Stilig interiör från 1887.
Också denna dekor är dansk.*

– Jag hade en himmel här nästan, säger Harald Gripe och plockar bland bakgrunder och dekorer, kulisser och sättstycken och pappskådespelare.

Haralds ateljé är en underbar lekstuga för vuxna (och kanske barn också). Där finns inte bara modellteatrar och klippark och små fint utskurna figurer ur Snövit och Faust och sjörövarpjäser, där finns också marionettdockor, tennsoldater och gamla Allers-hus av papp för att inte tala om alla små oväntade prylar och alla härliga, vackra böcker från olika tider och länder,

inbundna årgångar teatertidskrifter från sekelskiftet, Jungs samlade verk på tyska . . .

Vi plockar och letar bland teaterdekorer och figurerna för att sätta ihop riktigt maffiga scenbilder. Teatern har skåror att placera bakgrunder och kulisser i och jag förvånas över hur totalt man kan förändra stämningen i en scen genom att byta ut en blå sommarhimmel mot en skog, ett vattenfall mot ett öppet fält. Man kan få samma dekor att utstråla hot eller trygghet med mycket små förändringar.

Chateau dans la forêt. Bosco
Fant.

Castle in the wood. Woud met kasteel.
Hockground. Achtelgrond. -241- Nr. 29.

Gretchen

Skådespelarna tecknades ofta efter levande förebilder. Vilka som stått modell till Faust och Gretchen berättar dock inte klipparket.

Harald Gripe, konstnär, illustratör och en samlare av stora mått.

Ett riktigt sagoslott visar den här fonden från Tyskland. Sent 1800-tal.

Faust

Harald Gripe har samlat modellteatrar sedan 1966, men hans första bekantskap med den här teaterformen är mycket äldre än så. Som barn på 20-talet samlade han och klippte och byggde modellteatrar ur Allers.

– Jag var sju år när jag hittade Guldskeppet i Allers. Det var en sjörövarpjäs som jag klippte ut och byggde. Det blev väl inte så bra, jag klistrade med potatisklister, men roligt var det. Jag har alltid varit mer road av själva byggandet än av att spela.

Den teater Harald byggde då är sedan länge för-

svunnen, men Guldskeppet finns ändå med i hans samlingar. Han hittade nämligen alla arken i en affär långt senare och köpte dem.

Det var i Österrike man började bygga modellteatrar omkring 1825 som modeller av existerande teatrar (därav namnet). Från början spelade man inte, utan uppsättningarna stod bara där och var vackra att se på.

Så småningom började man spela operor och klassiker genom att manövrera pappfigurerna med pinnar,

En dansk bokskog från 1880-talet i ett fantastiskt tryck, där varenda skugga, varenda nyans lever.

men pjäser för barn kom inte förrän på 1880-talet. Det var Snövit och andra sagospel.

Sverige har aldrig varit något riktigt modellteaterland. Här har bara gjorts dekor och manus till en enda pjäs, Gustav Vasas äventyr i Dalarna. I England och Tyskland gjordes många fina teatrar innan modellteaterformen dog ut på 1950-talet. Även Danmark har en fin teatertradition.

När Harald skulle göra en byggsats åt Utbildningsradion för deras serie om modellteater valde han ett danskt proscenium från 1906 som Hjalmar Berth ritat

och Alfred Jacobsen tryckt på sitt litografiska tryckeri. Pjäsen är från 1886 och heter Den förvandlade prinsessan. Trollkomedi i 5 akter. Dekorationerna är tagna ur Alfred Jacobsens digra produktion. Det var nämligen inte så att alla pjäser hade egna dekorer, det fanns ett slags "bas-dekorationer" som kunde användas till olika pjäser. Och skådespelarfigurerna var ofta avbilder av levande skådespelare i vissa roller. Vilka som stått modell till Ridder Hans och de andra i trollkomedin förtäljer inte historien, men i pjäshäftet kan man läsa så fantasieggande beskrivningar som "Prinsessan Hil-

Sjörövarpjäsen Guldskeppet kunde tålmodiga barn samla och sätta ihop vecka efter vecka i Allers familj-journal.

Don Sebastian Grijalva

Bland de många skådespelarna finns Don Sebastian Grijalva och Mercedes.

Mercedes

N:r 44. 30 okt. 1928.

Pris 30 öre.

ALLERS FAMILJ-JOURNAL

Teatersäsongen har börjatt.

da bakifrån med katthuvud" och "Riddar Hans med sitt avsvimmade jag under fötterna".

En av de roliga sakerna med modellteater är att man med mycket enkla eller lite mer komplicerade medel kan åstadkomma många intressanta effekter. Män-sken och explosioner, eldsvådor och förvandlingar, flygturer och plötsliga försvinnanden. Minsann finns det inte en liten fallucka i scengolvet. Och på TV-programmen visades väldigt naturliga vågor, gjorda av en enkel vågmaskin med fyra rader vågor uppklistrade på en fyrkantig stav. Kanske är det så att modellteater

rentav kan lära moderna barn se mer kritiskt på TV och video – olika trick som är så dolt och förföriskt utförda på film, avslöjas här på en mycket begriplig och konkret nivå. . .

Harald Gripe började sin konstnärskarriär med att som 16-åring vinna Dramatens tävling om bästa dekor till barnpjäsen Kungens paket. Det fick honom att våga bli konstnär. Men varför blev det inte teater han ägnade sig åt när han är så intresserad?

– Nä, säger han, där fanns ju regissörer . . . och så en massa skådespelare som skymde min dekor . . .

AV BIRGITTA FRANSSON FOTO: BEPPE ARVIDSSON